

Zmiany w prawie spadkowym

Robert Ostowicz

W dniu 23 października 2011 r. wejdzie w życie ustawa o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011r. nr 85, poz. 458). Ustawa wprowadza zmiany głównie w obszarze prawa cywilnego, w tym także procesowego. Do najistotniejszych zmian należy zaliczyć:

- a) wprowadzenie nowej instytucji pod nazwą „zapis windykacyjny”;
- b) wyraźne określenie wielkości udziałów spadkowych rodzica dziedziczącego w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy;
- c) wydłużenie terminu przedawnienia roszczenia o zachowek;
- d) dopuszczenie możliwości powołania kilku wykonawców testamentu.

Istoty zapisu windykacyjnego dotyczy przepis art. 981¹ § 1 znowelizowanego Kodeksu cywilnego. W testamencie sporządzonym w formie aktu notarialnego spadkodawca może zdecydować, że oznaczona osoba nabywa określony przedmiot z chwilą otwarcia spadku. Krąg osób, na rzecz których będzie można ustanowić zapis jest szeroki i obejmuje:

- a) osoby fizyczne;
- b) osoby prawne;
- c) fundację ustanowioną w testamencie pod warunkiem, że zostanie wpisana do właściwego rejestru w ciągu dwóch lat od ogłoszenia testamentu (art. 927 § 3 K.c.).

Ogranicza się natomiast składniki majątkowe, które mogą stać się przedmiotem zapisu windykacyjnego. Z treści nowych przepisów art. 981¹ § 2 pkt 1 – 4 K.c. wynika, że wprowadza się zamknięty katalog tych składników. Są to:

- a) rzeczy oznaczone co do tożsamości;
- b) zbywalne prawa majątkowe;
- c) przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolne;
- d) użytkowanie;
- e) służebności.

Zapis windykacyjny będzie bezskuteczny jeżeli w chwili otwarcia spadku przedmiot zapisu nie należy do spadkodawcy albo spadkodawca był zobowiązany do jego zbycia. Jeżeli przedmiotem zapisu jest ustanowienie dla zapisobiercy użytkowania lub służebności, zapis jest bezskuteczny, gdy w chwili otwarcia spadku przedmiot majątkowy, który miał być obciążony użytkowaniem lub służebnością nie należy do spadku albo spadkodawca był zobowiązany do jego zbycia (art. 981² K.c.). Stosownie do znowelizowanego art. 677 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd stwierdzać będzie także nabycie przedmiotu zapisu windykacyjnego. W treści postanowienia sąd wskaże osobę, na rzecz której spadkodawca uczynił zapis windykacyjny.

Ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie zmiany w art. 932 K.c. Dodano nowy § 6 o następującym brzmieniu: „Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku i brak jest rodzeństwa spadkodawcy lub ich zstępnych, udział spadkowy rodzica dziedziczącego w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy wynosi połowę spadku”. Ta istotna zmiana w tzw. drugiej grupie spadkobierców ustawowych ma na celu usunięcie wątpliwości, jakie do tej pory istniały w sytuacji zbiegu dziedziczenia jednego z rodziców i małżonka.

Na szczególną uwagę zasługują z pewnością zmiany w regulacjach terminu przedawnienia roszczenia o zachówek. Termin ten został wydłużony do pięciu lat (art. 1007 K.c.). Co więcej, zgodnie z art. 8 ustawy nowelizującej, do roszczeń, o których mowa w art. 1007 K.c. powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy tego artykułu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Z dobrodziejstwa nowelizacji mogą zatem skorzystać także ci uprawnieni do zachowku, których roszczenie zaktualizowało się na skutek ogłoszenia testamentu jeszcze przed wejściem w życie przepisów ustawy nowelizującej (art. 1007 § 1 K.c.).

Zgodnie ze znowelizowanym art. 986 § 1 K.c. spadkodawca może w testamencie powołać wykonawcę lub wykonawców testamentu. Jest to istotne *novum* w polskim prawie spadkowym ponieważ dotychczas możliwe było ustanowienie tylko jednego wykonawcy. Nowelizacja nie określa jednak zasad współpracy wykonawców testamentu. Może to oznaczać praktyczne komplikacje jeżeli np. zajmują się oni zarządem całą masą spadkową. Wydaje się zatem, że spadkodawca decydując się na ustanowienie więcej niż jednego wykonawcy, już na tym etapie powinien rozważyć nie tylko celowość takiego przedsięwzięcia, ale i obszary ich współdziałania. Jest to tym bardziej zasadne, że ustawodawca nie wprowadza żadnych rozwiązań na wypadek gdyby działania wykonawców testamentu były rozbieżne lub nawet wyraźnie sprzeczne ze sobą. Nie można zatem wykluczyć, że praktyczne problemy, które mogą ujawnić się na skutek wykonywania testamentu przez kilka osób wymuszą kolejną interwencję prawodawcy.

(-) Robert Ostowicz
radca prawny

Niniejszy dokument nie stanowi opinii prawnej. Kancelaria nie ponosi żadnej odpowiedzialności za zastosowanie się do informacji w nim zawartych. W przypadku konieczności zastosowania przedstawionych rozwiązań zapraszamy do skorzystania z naszych usług.